

La Selva: una comarca singular per la seva heterogeneïtat

← Isabel Salamaña, Juli Valdunciel i Gemma Boix →

Els extraordinaris contrastos físics, la rica varietat de paisatges, la diversa estructura econòmica i, també, la posició estratègica del seu territori, ens van fer concloure, ara fa 12 anys, que 'heterogènia' era l'adjectiu que més bé definia la comarca de la Selva. Un petit «país» on la riquesa de contrastos dificulta una fàcil síntesi com a conjunt territorial.

Breu aproximació a l'evolució de la població

És en la segona meitat del segle XX que la comarca de la Selva presentà per primera vegada uns augments de població de caràcter excepcional. Hi hagué una gran explosió demogràfica, inequívocament relacionada amb el desenvolupament turístic dels municipis litorals, però també, tot i que més moderadament, el creixement visible, de manera general, en el conjunt de municipis selvatans. Aquella tendència ascendent sembla no haver-se aturat, i avui és un dels àmbits comarcals gironins amb més creixement de població. Dels 91.238 habitants de l'any 1986 s'ha passat als 119.906 habitants el 2001, és a dir, en 15 anys, la pobla-

ció selvatana ha experimentat un creixement del 31,4%, una xifra cinc vegades superior a la mitjana catalana, fet que situa la comarca entre les més dinàmiques del país.

Aquest important creixement, com ja havia passat en dècades anteriors, no és homogeni en tot el seu territori, i els municipis litorals són els més beneficiats. Tanmateix, el creixement ascendent de la població és també constatable en els municipis localitzats en la plana selvatana, propers al principal corredor de vies de comunicació: des de Riells i Viabrea o Fogars de la Selva, on ja l'any 1986 s'observava, malgrat la seva ruralitat, signes de creixement de població afavorits per la desconcentració de l'àrea metropolitana de Barcelona, fins a Riudellots de la Selva, Caldes de Malavella o Vilobí d'Onyar, amb una dinàmica positiva vinculada al creixement de l'àrea de Girona, passant per creixements de població extraordinàriament notables a Maçanet de la Selva, Sils o Vidreres. Igualment, es manté la tendència favorable de dos municipis localitzats en el si de les Guílleries: Sant Hilari Sacalm i Arbúcies, on la seva activitat econòmica ha propiciat unes bones perspectives de població. Per contra, l'estancament

Evolució de la població

	nre. habitants	Increment (%)	nre. habitants	Increment (%)	nre. habitants	Increment (%)	nre. habitants	Increment (%)
	1986	1986	1991	1991	1996	1996	2001	2001
Selva	91.238	11,2	98.255	7,7	104.233	6,1	119.906	15,0
Catalunya	5.978.638	0,4	6.059.434	1,4	6.090.040	0,5	6.361.365	4,5

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

de població sembla constatar la tendència d'involució econòmica que a la darrera dels anys 90 es palesava pel conjunt de municipis que configuren la Vall del Ter, i especialment dels municipis amb vocació més rural d'aquest àmbit (Susqueda, Osor, Brunyola).

El fenomen urbanitzador i l'organització del territori

Els indicadors d'oferta de sòl i d'activitat immobiliària, juntament amb els d'evolució de la població, mostren un creixement general de l'ocupació de l'espai que amaga casuístiques territorials diferenciades. En termes generals, l'oferta de sòl ha estat massiva, pràcticament la meitat dels municipis han classificat, en els seus plans generals, un volum de sòl urbanitzable superior al consolidat. D'una banda, la taxa d'ocupació del sòl és molt elevada, fins al punt de superar, en municipis com Blanes, Lloret, Breda o Hostalric, el 30% del sòl municipal; fet que comença a ser rellevant si tenim en compte que el territori amb pendent inferior al 20% representa un 50,4% del total comarcal. De l'altra, els habitatges acabats durant el període 1986-2000 han estat 18.669, és a dir, una mitjana de 1.254 habitatges anuals i una tendència mitjana a l'augment d'un 11,4% anual, gairebé dos punts per sobre del que ho ha fet la població.

Els municipis costaners, Blanes, Lloret i en menor mesura Tossa, concentren, durant el període analitzat, el 33,5% del total de sòl urbà i urbanitzable de la comarca, el 58% dels habitatges construïts i prop del 60% del creixement de població. Tanmateix, la dada quantitativa, observada en termes absoluts, amaga percentatges de creixement molt importants en els municipis del corredor selvatà i l'àrea de Santa Coloma, que en el marc de plans generals expansionistes –en termes de sòl classificat d'urbanitzable i de volum d'habitatges previstos–, han concentrat prop del 25% dels habitatges construïts i assolit augments demogràfics superiors, en alguns casos, al 50%. El conjunt de municipis de l'anomenat corredor de l'autopista i Plana de la Selva concentren el 46,6% del total de sòl urbà i urbanitzable de la comarca. És molt significativa l'alta concentració de sòl classificat a Vidreres, Maçanet de la Selva i Santa

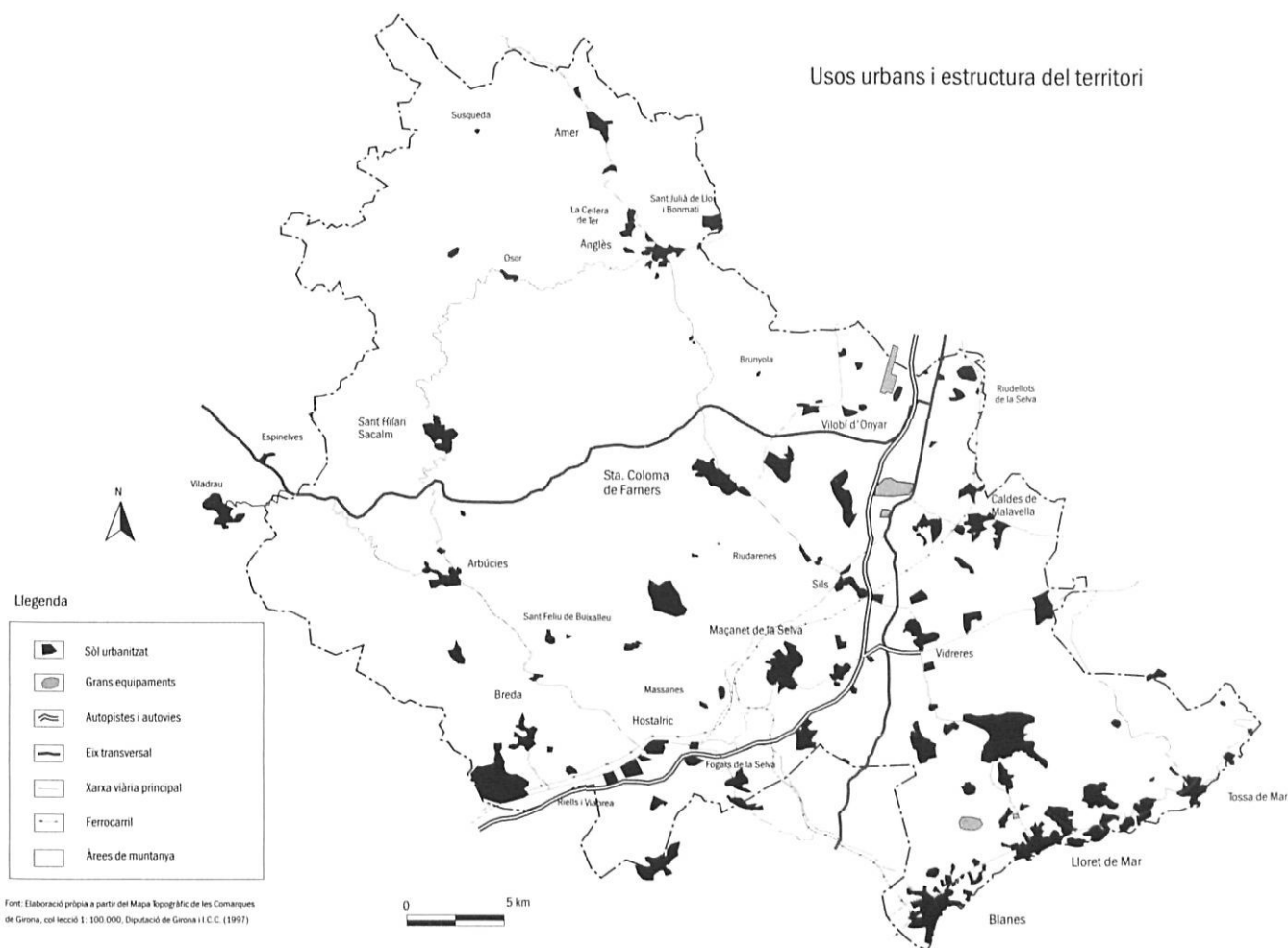
Coloma de Farners, i igualment estimable –si considerem aquesta ocupació en relació a la grandària dels seus termes municipals– a Hostalric, Breda i Riells i Viabrea, d'una banda, i a Riudellots de la Selva, Sils i Riudarenes de l'altra.

En dinàmica territorial de la comarca cal considerar les especialitzacions econòmiques pròpies de cada municipi, en alguns casos vinculades a expansions residencials i en d'altres a una creixent vocació industrial. També cal fer esment al sòl ocupat per la creixent implantació d'oferta privada de grans equipaments dedicats al lleure amb localitzacions extraurbanes, com camps de golf, parcs aquàtics..., zones d'oci i lleure que donen lloc a la consolidació de nous espais perifèrics, que busquen donar resposta a les noves demandes del turisme i als canviants patrons socials i culturals de consum.

En relació a la creixent vocació industrial, cal fer especial esment al fort impuls de la política pública de sòl industrial, que s'ha materialitzat en la construcció de diversos polígons, com els de Maçanet o Sils; política de sòl, però, que es fa palesa en la majoria dels planejaments municipals amb l'objectiu de respondre a una demanda d'implantació vinculada als avantatges que ofereix una localització privilegiada, a mig camí entre l'aglomeració barcelonina i l'àrea de Girona.

Tanmateix, el fet quantitativament més rellevant és el creixement dels espais residencials, tant de primera com de segona residència, que, seguint la dinàmica expansiva de l'etapa anterior, han augmentat a un ritme vertiginós a causa de la demanda dels segments de població vinculats al *boom* demogràfic i a l'arribada de nous pobladors procedents de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Finalment, hi ha un segon grup heterogeni de municipis menys dinàmics: aquells situats als contraforts muntanyencs de les Guilleries i els de la Vall del Ter. Dins d'aquests espais, només Arbúcies i Sant Hilari Sacalm assoleixen creixements de població i d'habitatges moderats, vinculats a plans generals més ajustats a les condicions del territori i a la seva localització excèntrica. En canvi, la Vall del Ter es perfila, a la llum de creixements edificatoris (4% dels habitatges construïts a tota la comarca) i de la dinàmica demogràfica, marcadament recessiva, com el territori més estancat de la comarca.

La dinàmica econòmica

Una diagnosi efectuada l'any 1970 sobre l'economia gironina(1) assenyalava que la zona de la depressió del Gironès i la Selva era la «de possibilitats de creixement més ràpid», que «en un futur acollirà, sens dubte, part de la descongestió de l'àrea barcelonina»; la motivació més important que adduïa és la de ser una cruïlla de comunicacions. Aquesta tesi la confirmàvem nosaltres l'any 1990(2) quan dèiem que l'arrencada definitiva de la indústria es produïa a la comarca a partir dels anys seixanta, moment en què l'estructura industrial experimentà una notable transformació. Sens dubte la construcció de l'autopista A-7 en va ser l'eix fonamental, propiciant el procés de difusió del creixement industrial barceloní cap a aquest corredor i ben segur que ara les noves inversions segueixen contribuint a aquesta situació de privilegi. De fet, la Selva és la comarca gironina que ha rebut més inversions en infraestructures viàries durant el període 1990-1999, per part de la Generalitat de Catalunya. La major part d'aquestes inversions s'han materialitzat en la construcció del tram selvatà de l'Eix Trans-

versal de Catalunya i en la consolidació de l'eix Lloret-Olot (C-63). D'altra banda, les comunicacions mitjançant autopistes de peatge amb l'àrea de Barcelona han millorat enormement amb la perllongació de l'autopista A-19 (C-32) fins al terme de Palafolls i amb la construcció del tercer carril de l'autopista A-7 (E-15), des de Sant Celoni fins a Maçanet de la Selva. Tanmateix, resten encara pendents de resoldre alguns punts conflictius de la xarxa, com el tram selvatà de la N-II i part de la xarxa menor, com la carretera d'accés a la Costa Brava GI-682, ambdues vies amb IMD de trànsit que superen, en alguns trams, els 15.000 vehicles per dia.

Fer una tipologia territorial segons l'especialització productiva —escriu l'any 90 i continua essent vàlid dir-ho avui—, és una tasca difícil a causa de la base econòmica variada de la comarca. D'aquesta manera, per aproximar-nos a l'activitat productiva, hem optat per fer una anàlisi de l'evolució dels llocs de treball localitzats, centrada bàsicament en el sector industrial. Tanmateix, com a primera constatació cal dir: a) que la participació del sector industrial en l'ocupació ha anat en alça; i b) que es constata una creixent terciarització de l'activitat de la comarca. En

Ocupació urbana del sòl (2000)*

	<i>Urbà (ha)</i>	<i>Urbanitzable (ha)</i>	<i>Sup. total municipal (ha)</i>	<i>Total urbà i urbanitzable (ha)</i>	<i>Oc. urbana del sòl (%)</i>
Amer	61,7	36,7	3.885	98,41	2,5
Anglès	55,0	69,8	1.606	124,86	7,8
Arbúcies	201,7	54,2	8.694	255,89	2,9
Blanes	388,5	211,6	1.784	600,14	33,6
Breda	89,3	107,9	509	197,19	38,7
Brunyola	8,3	2,8	3.661	11,06	0,3
Caldes de Malavella	108,0	161,4	5.719	269,35	4,7
La Cellera	42,0	24,4	1.463	66,37	4,5
Hostalric	86,2	20,6	339	106,79	31,5
Lloret de Mar	865,1	705,9	4.787	1.570,97	32,8
Massanes	50,2	112,6	2.568	162,74	6,3
Maçanet	549,4	73,8	4.521	623,23	13,8
Osor	21,10		5.262	21,14	0,4
Riells i Viabrea	28,2	405,1	2.653	433,24	16,3
Riudarenes	37,7	295,4	4.663	333,07	7,1
Riudellots	47,5	120,6	1.338	168,08	12,6
Sant Feliu de Buixalleu	2,4	221,7	6.146	224,08	3,6
Sant Hilari Sacalm	126,0	65,6	8.356	191,64	2,3
Sant Julià del Llor-Bonmatí	27,8	12,3	1.100	40,08	3,6
Sta. Coloma	381,3	208,3	7.131	589,68	8,3
Sils	111,9	222,6	3.032	334,51	11,0
Susqueda			5.053	0	0,0
Tossa de Mar	275,5	138,4	3.818	413,97	10,8
Vidreres	195,4	613,3	4.861	808,71	16,6
Vilobí d'Onyar	42,7	52,2	3.284	94,88	2,9

(*) No es disposa informació del municipi de Fogars de la Selva.

Font: Elaboració pròpia a partir de la *Base de dades de Planejament de les Comarques Gironines*.

Llocs de treball localitzats, any 2001

Més de 2.500	Blanes i Lloret de Mar
De 2.000 a 2.500	Sta. Coloma de Farners, Arbúcies, Maçanet de la Selva i Riudellots de la Selva
De 900 a 1.500	Anglès, Sant Hilari Sacalm, Sils, Hostalric, Vidreres, Sant Julià-Bonmatí, Caldes de Malavella i Massanes, Tossa de Mar
De 550 a 700	Breda, Riudarenes, Riells-Viabrea, Vilobí d'Onyar i Amer

Font: elaboració pròpia sobre la base de l'INSS, 2001

aquest sentit, s'observa un augment i, alhora, redistribució territorial de l'ocupació en els serveis públics (per exemple: amb la dotació d'alguns serveis d'abast comarcal com l'hospital de Blanes, diverses dotacions de bombers, casernes de la policia autonòmica, centres d'ensenyament secundari, àrees bàsiques de salut, etc.), amb un patró de localització que ha seguit la geografia del policentrisme urbà de la comarca; i a més, una creixent ocupació lligada als múltiples i diversos serveis complementaris que acompanyen l'oferta turística, centrada preferentment –però no exclusivament– en el litoral selvatà.

La localització de l'activitat ve marcada per una forta distribució territorial. Atenent-nos als llocs de treball localitzats, podem fer la següent agrupació:

Les zones més dinàmiques en el període 1987-2001, valorant la creació neta de llocs de treball són: a) Lloret i Blanes, que denoten la creixent vocació turística del litoral selvatà; b) Riudellots de la Selva i Maçanet de la Selva com a punts econòmics extraordinàriament forts, seguits de Sils, Vidreres i Caldes de Malavella (aquest conjunt de municipis –amb l'excepció de Caldes– concentra la creixent activitat industrial, fet que ratifica plenament la vocació d'aquest territori com a zona d'alta atracció industrial); i c) Arbúcies, que recupera la seva tradicional vocació industrial, i Santa Coloma de Farners, que (malgrat la crisi viscuda especialment pel sector tèxtil i de la confecció) guanya nous llocs de treball vinculats a la creixent presència d'ocupació en el sector serveis, especialment públic.

L'anàlisi territorial de l'ocupació per sectors industrials denota:

a) La participació del sector industrial en l'ocupació a Blanes –municipi que tenia una important implantació de fibres artificials tèxtils– presenta signes de regressió clares, i s'observa un petit augment de l'ocupació en la indústria alimentària. La seva activitat econòmica ve marcada per una forta terciarització de l'ocupació.

b) El municipi més dinàmic de la zona de la Vall del Ter és Sant Julià del Llor-Bonmatí, on es manté l'ocupació en el sector de la confecció i on ha guanyat molt de pes el sector alimentari de derivats càrnics (ambdós sectors agrupen, respectivament, el 35% i el 45% dels llocs de treball). Contràriament, la resta de municipis presenten una certa tendència a l'estancament o a la baixa: a Anglès, tot i mantenir una alta concentració de llocs de

treball en el sector tèxtil (el 43%) i un cert manteniment del sector de la fusta, la tendència és la pèrdua de llocs de treball industrial; a Amer el sector químic manté una alta concentració de l'ocupació (el 48%), però amb tendència a l'estancament, i a la Celler de Ter la tendència és la pèrdua de llocs de treball industrial.

c) Els dos principals nuclis de les Guilleries presenten situacions divergents: Arbúcies, que a final dels anys 80 presentava signes d'estancament de l'ocupació, ha experimentat un important creixement i a més una tendència cap a la diversificació de la producció industrial. La característica més important és el fort impuls de la indústria auxiliar vinculada a la fabricació de vehicles a motor. En canvi, Sant Hilari Sacalm, que va viure un veritable esclat industrial fins a final dels anys setanta molt vinculat a la indústria de la torneria i que a partir d'aquestes dates inicià un creixement extraordinari en el sector de les aigües minerals, presenta un clar estancament i tendència a la pèrdua de llocs de treball industrials.

d) El corredor de l'autopista es manifesta com una de les zones més dinàmiques de la comarca, i Maçanet de la Selva n'és el municipi més dinàmic. El sector tèxtil, que s'implantà a final dels anys vuitanta, s'ha consolidat com un sector fort a Hostalric (concentra el 44% dels seus llocs de treball), i sobretot a Maçanet de la Selva, on el creixement ha estat més extraordinari (concentra el 53% dels seus llocs de treball). El sector de la metal·lúrgia, que tenia la seva màxima implantació a Breda, Hostalric, Fogars de la Selva i Maçanet de la Selva, presenta una certa regressió, especialment en els dos primers municipis. El sector químic manté la seva presència a Riells i Viabrea, amb un augment net de llocs de treball, i a Hostalric, si bé s'observa una pèrdua de llocs de treball. Finalment, cal destacar el sector de l'alimentació a Maçanet de la Selva, on es dona un important augment de l'ocupació i també el sector de fabricació d'autocaravanes, caravanes i bungalows, amb una important implantació a Fogars de la Selva.

e) A la Plana de la Selva es verifica un augment i consolidació del sector de l'alimentació a Riudellots de la Selva, Riudarenes, Sils, Santa Coloma de Farners, Vilobí d'Onyar i Caldes de Malavella, i una lleugera pèrdua a Vidreres. El sector tèxtil presenta un cert estancament i el de confecció un clar descens i crisi a Santa Coloma de Farners i Riudarenes; només té un modest

increment net de llocs de treball a Sils. El sector de la metal·lúrgia té un espectacular augment a Riudellots de la Selva, un augment net de llocs de treball a Sils i un cert estancament a Vidreres. Cal destacar, també, la tendència cap a la terciarització de Santa Coloma, molt lligada al sector públic, i de Caldes de Malavella, lligada al sector de l'hostaleria.

f) Finalment, i per la seva més recent implantació i pel pes creixent en el nombre de llocs de treball localitzats, cal esmentar els centres d'activitat que es dediquen a la distribució de comerç a l'engròs, amb una important presència a Blanes, Lloret, Riudellots de la Selva, Maçanet de la Selva, Vidreres i Sils; és a dir, la seva implantació és en l'àrea més dinàmica i més ben comunicada de la comarca.

Aquesta breu aproximació confirma el que escrivíem en el primer paràgraf d'aquest apartat: la consolidació d'un nou espai –extraordinàriament ben comunicat i estratègicament ben localitzat– on a final dels anys 90 s'apuntava una renovada funció econòmica amb tendència cap a la diversificació de l'activitat industrial. En definitiva, uns municipis amb perspectives de creixement i d'integració dels diferents sectors de l'economia i un territori –com escrivia Joan Cals(3)– amb grans possibilitats de futur i amb una situació de privilegi com poques n'hi ha a Catalunya.

La mobilitat laboral de la població com a indicador de cohesió territorial

L'afatagadora evolució de la població del conjunt de la comarca i el seu estimable desenvolupament econòmic no propicia una més alta integració, articulació o cohesió interna dels municipis que conformen la Selva. L'anàlisi de la mobilitat laboral de la comarca més aviat indica que cada dia més el conjunt de municipis tendeixen a establir llaços de relació creixent amb territoris que traspassen els límits administratius de la comarca.

La mobilitat laboral ens permet, entre altres coses, conèixer i interpretar l'estructura funcional del territori, ens facilita pautes per detectar si existeixen nodes, més enllà dels límits administratius, que cohesionen o articulen un determinat territori en termes laborals.

Així, aplicant el model d'àrees de cohesió(4) a la comarca de la Selva, observem que entre els anys 1986-1996 la característica

dominant va ser la difusió territorial de la mobilitat laboral, una alta dispersió de fluxos i, conseqüentment, una manca clara de centres forts (nuclis) que articuessin i estructurassin el conjunt del territori. A l'any 1986 a la comarca hi havia 4 àrees que cohesionaven al seu entorn 11 municipis (el 21% de la població de la comarca): Anglès, Breda, Hostalric-Massanes i Sils, posant-se de manifest que ni la capital comarcal (Santa Coloma de Farners), ni cap dels centres econòmics i poblacionals de major importància (Blanes, Lloret de Mar), articulaven una àrea de cohesió laboral al seu entorn. Les dades de l'any 1991 indicaven un canvi d'inflexió, ja que les àrees funcionals que es dibuixaven apuntaven com a centres cohesionadors la capital comarcal i també el municipi costaner de Blanes. Es passava així de les 4 àrees inicials a 6, fet que feia augmentar el policentrisme de la comarca. El resultat ens mostrava un conjunt d'àrees de dimensions reduïdes que en conjunt integraven el 70% de la població comarcal. Les darreres dades disponibles sobre mobilitat laboral (1996) confirmen que la Selva és, juntament amb la comarca de la Cerdanya, la comarca gironina amb menys centres forts que estructurin el seu territori.

Una de les característiques del conjunt de la comarca és l'alt grau de mobilitat laboral de base diària; ara bé, el conjunt de fluxos no conflueixen en zones de cohesió clarament definides. Els fluxos de mobilitat de la població de la Selva assenyalen que almenys 10 municipis dispersen els fluxos de mobilitat a més de 60 poblacions diferents (cada municipi), i és Blanes el que més en presenta (144 destinacions diferents). Aquesta dinàmica ens porta a afirmar que l'espai de la Selva presenta una feble estructuració territorial i que, tot i l'estabilitat al llarg del temps, els centres territorials cohesionadors són dèbils tant pel que fa al nombre de municipis com per la seva dimensió poblacional. A més, els centres amb major nombre d'habitants i amb un important mercat laboral no només no estructuren fluxos ni estructurin un àmbit al seu entorn, sinó que són els principals emissors en tant que dispersen importants fluxos pel territori. La proximitat de centres importants, com són Girona i l'àrea metropolitana de Barcelona, afavoreixen aquesta dispersió i diversificació i, en algun cas, com per exemple Riudellots de la Selva, la seva relació versa plenament sobre l'àrea de Girona. La incapacitat de la comarca de la Selva per establir àrees de cohesió sòlides posa de manifest la complexa articulació del seu territori, on conviuen

La localització estratègica selvatana provoca una creixent suburbanització o periferització del territori.

àrees o municipis d'autosuficiència laboral, amb àrees de cohesió petites de curt abast, amb forts fluxos d'atracció bidireccionals cap a/de l'àrea de Girona i l'àrea metropolitana de Barcelona.

De fet, i prenent ara com a indicador els mercats de treball (1996)(5), observem que a la regió de Girona es dibuixaven 19 mercats laborals, on totes les capitals comarcals eren capçaleres d'àrees, amb una única excepció: Santa Coloma de Farners, que quedava dins l'àmbit d'influència del mercat laboral de Girona. Però, a més de la capital, 14 municipis selvatans quedaven integrats dins el mercat de treball de Girona i 6 dins l'àrea de Sant Celoni. A la comarca de la Selva, a l'any 1996, només hi havia dos mercats de treball: l'àrea de Blanes, que aglutinava, a més de Lloret de Mar, 12 municipis de la comarca del Maresme, i l'àrea d'Arbúcies, amb tres municipis, dels quals dos eren de la comarca d'Osona. En resum, ens trobem amb una comarca que, si bé es caracteritza pel policentrisme urbà, es troba mancada de centres forts que donin joc al territori, i amb tendència a una progressiva fragmentació de les seves relacions fruit de la diversificació direccional dels fluxos. Una comarca on la façana litoral es manté dins la lògica territorial del Maresme i un conjunt de municipis que tenen una clara vinculació amb la dinàmica de l'àrea metropolitana de Barcelona o plenament integrat dins la lògica de l'àrea urbana de Girona.

Conclusions

El creixement urbà dels darrers anys és el resultat de la plasmació sobre el territori del desenvolupament dels diferents planejaments municipals. Aquest ha tingut efectes positius, en la mesura que ha incidit en una major regulació del mercat del sòl i en l'ordenació dels creixements i, per tant, ha reduït el problema de la urbanització incontrolada. Tanmateix, però, no ha moderat l'oferta, al contrari, ha servit per canalitzar expansions cada vegada majors, focalitzades en certes àrees del territori, que situen la Selva, per darrera del Baix Empordà, com a segona comarca en nombre d'habitatges construïts de les comarques de Girona.

A la llum dels indicadors clàssics (augment demogràfic, producció d'habitatge i creixement del sòl urbà), l'àrea costanera continua focalitzant el desenvolupament del territori selvatà. Tanmateix, és un creixement vinculat a una producció massiva d'espai residencial,

que no respon a la demanda que genera el propi territori, sinó a la de noves poblacions o als interessos procedents, majoritàriament, de l'àrea de Barcelona. Els beneficis que comporta una economia de transacció, és a dir, fonamentada en l'explotació i apropiació de les rendes que genera el procés de transformació de sòl de valor rústic a sòl amb valor urbà, són grans beneficis a curt termini lligats a elements conjunturals, però no a estructures productives estables a llarg termini. D'altra banda, l'àrea de la plana o el corredor selvatà es perfila com una segona àrea de creixement, molt dinàmica, vinculada a la implantació de noves activitats productives i, també, a progressius augments demogràfics. La diferència respecte a períodes anteriors radica en el fet que hi ha una correlació cada vegada major entre construcció d'immobles, creixement demogràfic i augment del nombre de primeres residències, fet que pot indicar una tendència de la població a localitzar la seva residència a la Selva, malgrat que pugui trobar o conservar el lloc de treball en una altra comarca.

La magnitud del creixement urbà en certes parts del territori respon, en bona mesura, al fet que la Selva ha anat assumint, per la seva posició, el paper de ròtula entre l'aglomeració barcelonina i l'àrea urbana de Girona. És a dir, una part del territori selvatà s'ha beneficiat dels processos de descentralització de capitals, amb la consegüent ampliació de l'àrea geogràfica dels mercats de treball, de la mobilitat laboral i residencial, i ha viscut i viu un desenvolupament lligat a la implantació de noves activitats productives. Aquest fet ha estat propiciat per la inversió pública en infraestructures de transport de caràcter regional i per la producció de serveis públics seguint el patró que marca el policentrisme de la comarca.

Tanmateix, l'expansió recent ha abonat la producció privada de serveis d'oci i lleure que comencen a canviar la geografia de les centralitats comarcals a l'àrea de la costa i de la plana, creant nous espais de socialització, en punts del territori fins ara perifèrics. Aquestes àrees configuren espais de nova centralitat que posen de manifest la nova escala d'articulació de la realitat urbana, caracteritzada per una expansió de la mobilitat, i, per tant, de les conques de mercat abastables amb relativa independència de la localització, i d'una organització urbana caracteritzada per la difusió d'usos sobre el territori.

La construcció de l'Eix Transversal ha dotat de major accessibilitat tota l'àrea de les Guillerries, que pren un paper d'àrea expectant en el centre d'una de les rutes d'abast regional més importants de Catalunya, fet que s'ha traduït en un creixement lent però sostingut. Altrament, l'àrea de la Vall del Ter continua amb la seva dinàmica recessiva, perdent efectius, i eclipsada, quant a mercat de treball i dotació funcional, per la proximitat de l'àrea de Girona.

La Selva continua sent una comarca heterogènia, on podem trobar àrees molt dinàmiques relacionades directament amb els processos que es donen a la regió metropolitana de Barcelona i l'àrea urbana de Girona i àrees allunyades dels focus principals de creixement, i, per tant, és una àrea en què analitzar com s'organitza el territori i construir imatges de conjunt continua sent una tasca, ara per ara, molt feixuga.

Certament, la localització estratègica de bona part del territori selvatà augura una posició econòmicament dinàmica, però alhora també provoca una creixent suburbanització o periferització d'una part important del seu territori. La manca de coordinació en els planejaments, l'oportunitat de situar els polígons industrials o activitats productives diverses (com són els grans equipaments d'oci o magatzems comercials) prop de les principals vies de comunicació i molt sovint amb important discontinuïtat territorial en relació als nuclis històrics que els acull, així com la dispersió en la construcció d'habitatges (siguin de primera o segona residència) van desdibuixant les potencialitats paisatgístiques de la comarca. Les planes agrícoles, d'alt valor productiu, patrimonial, cultural i ecològic, són vistes com un gran pastís, per rosegar i rosegar; un gran pati de darrera fortament desordenat que servilment sembla esperar la

seva, i ben segur malaurada, oportunitat urbanitzadora. Tot plegat ens fa dir que seria llastimós –i de fet ja és preocupant– que les forces urbanitzadores, mogudes pels privilegis econòmics, fessin perdre una de les principals singularitats de l'heterogeneïtat de la comarca: la rica varietat del seu paisatge que generosament ens regala l'extraordinària geografia física del nostre territori.

Isabel Salamaña i Serra és geògrafa de la Universitat de Girona

Juli Valdunciel i Coll és becari de recerca de la UdC

Gemma Boix i Xamani és geògrafa

Bibliografia

- COL·LEGI OFICIAL D'APARELLADORS I ARQUITECTES TÈCNICS DE CATALUNYA (2001), *15 anys d'edificació a les comarques gironines*, Girona.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2000), *Base de dades de planejament a les comarques gironines*, Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Direcció General d'Urbanisme.
- SALAMAÑA, I., (1990), *La Selva. Estructura socioeconòmica d'una comarca heterogènia*, Caixa de Catalunya. Barcelona, Caixa de Catalunya, Col·lecció Catalunya Comarcal.

Altres fonts

- Pàgina web del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya: <http://www.gencat.es/ptop/estadis/index.htm>
- Pàgina web de l'Institut d'Estadística de Catalunya: <http://www.idescat.es>
- Pàgina web del Centre d'Estudis Demogràfics (UAB): <http://www.ced.uab.es/Cata1.html>
- Mapa de les comarques de Girona E:1/100.000, ICC i Diputació de Girona.
- Pla de carreteres de 1996 (Generalitat de Catalunya)

Notes

- (1) OMS, J.M., *Reorientación de la economía gerundense: la industrialización*. Girona, Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Girona, 1971.
- (2) SALAMAÑA, I., *La Selva. Estructura socioeconòmica d'una comarca heterogènia*. Barcelona, Caixa de Catalunya, col. Catalunya Comarcal, 1990.
- (3) Vegeu pròleg de *La Selva. Estructura socioeconòmica d'una comarca heterogènia*.
- (4) CASTAÑER, M.; DONAIRE, J.A.; VICENTE, J. (1991), *Cohesió, centralitat i àrees funcionals a Catalunya*. Barcelona, Direcció General de Planificació i Acció Territorial, Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Generalitat de Catalunya.
- (5) L'estudi dels mercats de treball es fonamenta en la variable mobilitat: Una àrea de mercat de treball és una àrea en la qual els moviments residència-treball es produeixen dins els seus límits en un llinar predeterminat. Metodològicament parlant, un mercat de treball és la mínima agrupació de municipis que tinguin entre si més interacció absoluta o relativa amb els altres i que engloba una proporció de viatges residència-treball per sobre d'un llinar determinat (els més usuals són 50%, 75% i 90%).